

**Община
Велико Търново**

Весела Величкова, водещ финансов анализатор
v.velichkova@bcra-bg.com

Калина Димитрова, икономически анализатор
k.dimitrova@bcra-bg.com

Радостина Стаменова, икономически анализатор
stamenova@bcra-bg.com

Кредитен рейтинг на община Велико Търново*

Дата на Рейтингов комитет:	14.12.2018	07.03.2019	05.08.2020
Дата на публикуване:	14.12.2018	08.03.2019	07.08.2020
Дългосрочен кредитен рейтинг:	BBB- (под наблюдение)	BBB-	BBB-
Перспектива:	-	Стабилна	Стабилна
Краткосрочен кредитен рейтинг:	A-3 (под наблюдение)	A-3	A-3
Дългосрочен рейтинг по национална скала:	A (BG) (под наблюдение)	A (BG)	A (BG)
Перспектива:	-	Стабилна	Стабилна
Краткосрочен рейтинг по национална скала:	A-1 (BG) (под наблюдение)	A-1 (BG)	A-1 (BG)

*За пълната рейтингова история вижте края на документа;

Преди настоящата публикация кредитният рейтинг и перспективата към него бяха оповестени на оценявано лице, като след извършеното оповестяване не са извършвани корекции в кредитния рейтинг и рейтинговата перспектива; През последните 2 години БАКР не е предоставяла допълнителни услуги на рейтингованата единица или на свързана с нея трета страна.

„БАКР - Агенция за кредитен рейтинг” (БАКР) е третата пълноправна рейтингова агенция в ЕС, регистрирана съгласно Регламент № 1060/2009 на Европейския Парламент и на Съвета на Европа. Присъдените от БАКР кредитни рейтинги важат в целия ЕС и са изцяло равнопоставени с тези на останалите признати от Европейския орган за ценни книжа и пазари (ЕОЦПК) агенции, без териториални или други ограничения.

„БАКР – Агенция за кредитен рейтинг” (БАКР) потвърждава следните кредитни рейтинги на община Велико Търново:

Дългосрочен кредитен рейтинг **BBB-**
перспектива: **стабилна**
краткосрочен кредитен рейтинг **A-3**

Дългосрочен рейтинг по национална скала **A (BG)**
перспектива: **стабилна**
краткосрочен рейтинг по национална скала **A-1 (BG)**

Използвана е официално приетата от БАКР методология за присъждане на кредитен рейтинг на община. Публичната версия на методологията (включително дефиницията за неизпълнение) е достъпна на следния електронен адрес:

https://www.bcra-bg.com/files/Municipality_Methodology_2018_bg.pdf

Потребителите на рейтинга могат да намерят информация за значението на всяка рейтингова категория в публикуваната на сайта на БАКР Глобална скала:

https://www.bcra-bg.com/files/global_scale_bg.pdf

За изработването и присъждането на кредитния рейтинг е използвана информация от оценяваната община, Министерството на финансите, Националния статистически институт, Агенцията по заетостта, база данни на БАКР, консултанти и други източници на публична информация.

Бул. Евлоги и Христо Георгиеви 95, ет. 1
гр. София 1142

тел.:(+359-2) 987 6363
www.bcra-bg.com

Анализ на рейтинговите фактори

Годината (2020) започна позитивно за България в политически план, с обновен състав на местната власт, напредък по подготовката на страната за членство в Банковия съюз и съответно включване на лева във Валутния механизъм II (ERM II). Възникването на пандемията от COVID-19 в световен мащаб обаче превърна справянето с проблема в един от основните приоритети. България беше в извънредно положение на 13 март до 13 май 2020 г. заради безпрецедентната криза, като правителството предприе редица законодателни мерки за ограничаване на негативните икономически последици.

Своеобразното стопиране на икономическите процеси в страната се отрази както в реалния, така и във финансовия сектор. Значително забавяне се наблюдава в динамиката на показателите за потреблението на домакинствата в страната, кредитирането, външния сектор, както и при инфлационните процеси. Пазарът на труда реагира на кризата скоростно, а трендът на безработицата се обърна в посока на бързо нарастване. По данни на Агенцията по заетостта, регистрираната безработица във възрастовата група 15-64 г. през м. юни е 8.3% - намаление от 0.7 пр. п. на месечна база и увеличение с 3.1 пр. п. на годишна база.

България навлезе в настоящата криза със стабилна фискална позиция и ниско равнище на държавния дълг. Към края на м. май, след като бюджетът на страната за 2020 г. беше актуализиран, консолидираният баланс на касова основа остана положителен, в размер на 1.1% от прогнозния БВП. Отчетено е свиване при данъчните (5.3% на годишна база) и неданъчните (22.7%) приходи, при нарастване на помощите и даренията от 37.1%. Прогнозното салдо по КФП е очакван дефицит в размер на 3.5 млрд. лв. или 3% от прогнозния БВП.

На този фон общините в България очаквано се сблъскват със сериозни финансови и организационни предизвикателства.

Антикризисното законодателство на правителството от края на март 2020 г. не предвиди промяна в приложимите срокове за внасяне и деклариране на местните данъци и такси, но удължи до 30 юни 2020 г. срока за ползване на 5% отстъпка при предплащане на годишния

данък върху недвижимите имоти или превозните средства. На общините бяха отпуснати 20 млн. лв. за подпомагане на социалния патронаж, ползван от близо 43 хил. души преди кризата. На по-късен етап беше решено таксиметровите шофьори да бъдат освободени от плащане на местни такси през 2020 г., а липсите в общинските бюджети да бъдат покрити от държавата.

Министерският съвет одобри също така трансфери по бюджетите на общините в размер на 24,6 млн. лв. за покриване увеличението на стандартите за делегираните от държавата дейности за училищното и детското здравеопазване, здравните кабинети и за увеличение на възнагражденията на заетите в социалната сфера. Средствата се осигуряват чрез реструктуриране на разходите и/или трансферите по централния бюджет за 2020 г.

През първото тримесечие на 2020 г. общините в България демонстрират близки равнища спрямо същия период на 2019 г. по основните параметри за финансовото им състояние. Бюджетното салдо на общините на национално ниво е положително, като се наблюдава по-слаба инвестиционна активност, а същевременно са нараснали размерът на просрочените задължения (с 53 млн. лв. на годишна база), както и поетите ангажименти (с 33,1 млн. лв.). Задълженията на общините с финансови затруднения са се увеличили с 12,6 млн. лв.

Проучване на Националното сдружение на общините в Република България (НСОРБ)¹, проведено с данните на 217 от 265-те общини в страната за периода януари-април 2020 г., обобщава тенденциите и степента на отражение на кризата с COVID-19 върху общинските бюджети, като резултатите могат да бъдат определени като силно обезпокоителни.

Само за месеците март и април 2020 г. собствените приходи се свиват средно с 41% на годишна база, резултат от 159 млн. лв. неосъществени собствени приходи. Само за групата на общините, които са общински центрове, спадът е от 44%. Съществено намаляват постъпленията както от данъчни, така и от неданъчни източници. От друга страна,

¹ Проучване на НСОРБ за състоянието на общинските бюджети в извънредно положение, 2020 г.:
<https://www.namrb.org/download/file/3932>

Бул. Евлоги и Христо Георгиеви 95, ет. 1
гр. София 1142

тел.:(+359-2) 987 6363
www.bcra-bg.com

приходите и даренията от страната надвишават постъпленията за същия период на 2019 г. със 137%, а постъпленията от приходи и дарения от чужбина намаляват с 86%.

Негативно влияние върху неданъчните приходи оказват наложените ограничения за извършването на определени дейности, приетите мерки в подкрепа на местните домакинства и бизнес (вкл. освобождаването или отлагането на плащанията на определени местни такси като тротоарно право, за пазари и тържища и др.) и на дължимите наеми на общинска собственост за периода на извънредното положение.

Като цяло в текущите условия възможностите за намаляване на разходната част на общинските бюджети са силно ограничени. През първите месеци на 2020 г. общините намаляват разходите за издръжка, за лихви, за субсидии и за инвестиции, за сметка на увеличението на социалните разходи. Малко над 6 млн. лв. пък са отчетените извънредни и непредвидени разходи през март-април 2020 г., свързани до голяма степен със задълженията на общините по изпълнението на противоепидемичните мерки.

НСОРБ прави заключението, че силното намаляване на собствените приходи, в допълнение с извънредните разходи за противоепидемични мерки, поставят в риск финансовото обезпечаване на основните общински услуги не само до края на годината, но и в средносрочен план.

В последните три финансови години (2017 – 2019) **община Велико Търново** отчита положителни резултати от оперативна дейност, което се оценява положително и показва добра способност за генериране на приходи. В сравнителен план общината се позиционира благоприятно по отношение на дела на собствените приходи в общите постъпления, както и съответно при покритието на разходите за местни дейности с приходи през този период.

Оперативният резултат през първото полугодие на 2020 г. остава положителен – в размер на 2 490 хил. лв., но регистрира значителен спад от 49% спрямо същия период на предходната година. Тази динамика изцяло се дължи на спада в приходите на общината.

Собствени приходи за първите шест месеца на 2020 г. възлизат на 15 102 хил. лв., което представлява намаление от 17% на годишна

база. Същевременно спад в приходите за местни дейности се наблюдава и по линия на трансферите и субсидиите (-14%), основно поради по-ниския размер (-85.1%) на целевата субсидия за капиталови разходи.

Въведеното извънредно положение и мерките за овладяване разпространението на корона-вируса оказват силно негативно въздействие върху данъчните и неданъчните приходи. В периода януари – юни 2020 г. постъпленията от данъци намаляват с 8.7% на годишна база, като неданъчните приходи се понижават с цели 24.9%. Таксите, водещо перо при неданъчните приходи, отчитат спад от 8.6%, а най-голямо процентно намаление (от 70.5%) се наблюдава при постъпленията от продажба на имущество.

Спадът на приходите е съпроводен и с ограничаване на разходите, но в по-малък мащаб. През първото полугодие на 2020 г. текущите разходи за местни дейности и дофинансиране възлизат на 13 736 хил. лв. Спадът спрямо предходната година е в размер на 2.6%, като той се дължи основно на разходите за външни услуги и материали, докато разходите за персонал отчитат положителен темп на прираст от 3.8%. От друга страна, положително се оценява намалението от 17.4% на лихвените разходи.

Капиталовите разходи на общината се понижават с 19.9% на годишна база, достигайки 2 613 хил. лв. В резултат на тяхната динамика, дефицитът от инвестиционна дейност се свива до 2 624 хил. лв. към края на юни 2020 г.

Резултатите от оперативната и инвестиционна дейност генерират общ дефицит за местни дейности в размер на 135 хил. лв., при отчетен излишък от 2 142 хил. лв. за първото полугодие на 2019 г.

Просрочията на общината продължават да намаляват. Към края на юни на 2020 г. Велико Търново отчита просрочени задължения в размер на 1 143 хил. лв., при 1 293 хил. лв. в края на предходната година.

Общото ниво на задлъжнялост на община Велико Търново е в пъти по-ниско от средното за страната, което подкрепя и нейната добра кредитоспособност. Остатъкният размер на общинския дълг възлиза на 2 306 хил. лв. към края на юни 2020 г., като отчита намаление от 646 хил. лв. спрямо края на 2019 г. Общината

Бул. Евлоги и Христо Георгиеви 95, ет. 1
гр. София 1142

тел.:(+359-2) 987 6363
www.bcra-bg.com

използва дългосрочното дългово финансиране за реализиране на значими инвестиционни проекти.

Велико Търново изпълнява редица проекти по оперативни програми, в т.ч. в областта на образованието, както и множество проекти, касаещи социалното подпомагане и грижи (общостен център за деца и родители, изграждане на комплекс от социални услуги за деца), изграждане на комплекс от социални грижи за възрастни хора и лица с умствена изостаналост, вътрешно преустройство на съществуваща сграда на Домашен социален патронаж. Ключов проект за общината е проектът за интегриран градски транспорт, одобрен през юли 2019 г. на стойност 11 134 хил. лв. и срок на изпълнение 2022 г.

През анализирания период кмет на община Велико Търново е инж. Даниел Панов, спечелил местните избори през 2019 г. на първи тур, като това е третият му мандат. Местната администрация отчита събираемост на данъците значително над средното за страната равнище. По данни на Министерство на финансите за 2019 г., събираемостта на данъка върху недвижимите имоти възлиза на 84.4% (при 74.8% средно за страната), а събираемостта на данъка върху превозните средства възлиза на 78.4% (при 70.9% средно за страната).

Комплексният анализ на рейтинговите фактори показва, че община Велико Търново се позиционира сред общините в страната с много добри параметри на финансова устойчивост и кредитоспособност.

Перспектива

Стабилната перспектива към рейтингите на община Велико Търново отразява мнението на БАКР, че рисковете за финансовото състояние на общината са балансирани.

Положително влияние върху рейтинга и/или перспективата могат да окажат следните фактори:

- Липса на просрочени задължения;
- Ръст на собствените приходи;
- Успешно изпълнение на инфраструктурни проекти.

Негативно влияние върху рейтинга и/или перспективата могат да окажат следните фактори:

- Значително влошаване на оперативния резултат;
- Ръст на просрочените задължения;
- Значително увеличение на общинския дълг.

Основни финансови показатели

в лева	2020 I-VI	2019 I-VI	2019	2018	2017
Приходи за местни дейности	16 213 875	19 504 155	33 106 810	39 687 608	33 928 619
Собствени приходи	15 102 289	18 201 656	29 456 289	27 841 215	27 127 830
- данъчни приходи	8 056 320	8 823 209	13 905 940	12 804 895	12 587 502
- неданъчни приходи	7 045 969	9 378 447	15 550 349	15 036 320	14 540 328
Помощи и дарения	29 102	43 128	112 622	657 358	244 690
Субсидии и трансфери за местни дейности	1 082 484	1 259 371	3 537 899	11 189 035	6 556 099
Разходи за местни дейности и дофинансиране	16 348 548	17 361 886	37 033 838	35 512 773	29 638 133
Текущи разходи	13 735 907	14 099 331	28 242 222	26 963 706	26 452 586
Капиталови разходи	2 612 641	3 262 555	8 791 616	8 549 067	3 185 547
Оперативен резултат	2 489 595	4 885 228	2 784 899	2 476 016	2 147 851
Оперативен резултат преди лихви	2 523 209	4 925 920	2 865 109	2 539 073	2 236 445
Резултат от инвестиционна дейност	-2 624 268	-2 742 959	-6 711 927	1 698 819	2 142 635
Дефицит/излишък за местни дейности	-134 673	2 142 269	-3 927 028	4 174 835	4 290 486
Общински дълг - остатъчен размер	2 306 257	2 549 820	2 952 113	4 225 969	3 373 574

Резюме на протокола от Рейтинговия комитет

На 05.08.2020 г. се проведе заседание на Рейтингов комитет на „БАКР – АГЕНЦИЯ ЗА КРЕДИТЕН РЕЙТИНГ” АД (БАКР), на което бе разгледан резултат от редовен преглед на кредитния рейтинг на община Велико Търново. Заседанието бе ръководено от д-р Кирил Григоров в качеството му на председател на Рейтинговия комитет. Членовете на Рейтинговия комитет обсъдиха редица рейтингови фактори, включени в **модела за оценка** и анализирани в **рейтинговия доклад**, съгласно **Методологията за присъждане на кредитен рейтинг на община**.

Бяха обсъдени основните параметри, касаещи финансовото състояние на общината и отражението на кризата, свързана с COVID-19, върху тях. Беше отбелязано, че към 30.06.2020 г. тя генерира положителен оперативен резултат, въпреки че размерът на основните приходни пера намалява значително в сравнение със същия период на предходната година. Запазва се постепенното понижаване на просрочията. Въз основа на тази дискусия бяха потвърдени кредитните рейтинги на община Велико Търново и перспективата, свързана с тях.

Рейтингова история на община Велико Търново				
Дата на рейтингов комитет:	19.02.2015	17.03.2016	23.03.2017	22.03.2018
Дата на публикуване:	20.02.2015	18.03.2016	24.03.2017	23.03.2018
Дългосрочен рейтинг:	BB+	BB+	BB+	BBB-
Перспектива:	Стабилна	Стабилна	Положителна	Стабилна
Краткосрочен рейтинг:	B	B	B	A-3
Дългосрочен рейтинг по национална скала:	A- (BG)	A- (BG)	A- (BG)	A (BG)
Перспектива:	Стабилна	Стабилна	Положителна	Стабилна
Краткосрочен рейтинг по национална скала:	A-2 (BG)	A-2 (BG)	A-2 (BG)	A-1 (BG)

Рейтингите в таблицата са присъдени по предходна Методология за присъждане на кредитен рейтинг на община и не са директно сравними с рейтингите, присъдени след влизането в сила на актуалната методология от юли 2014 г.

	08.2007**	10.2008	12.2009	24.09.2010	14.12.2011	31.10.2012	24.10.2013	25.07.2014
Дългосрочен рейтинг:	BBB-	BBB	BBB	BBB	BBB	BBB+	BBB+	BBB+ (под наблюдение)
Перспектива:	Положителна	Стабилна	Стабилна	Стабилна	Стабилна	Стабилна	Стабилна	-
Краткосрочен рейтинг:	A-3	A-2	A-2	A-2	A-2	A-2	A-2	A-2 (под наблюдение)

**Първоначален рейтинг